

БАГАТОВИМІРНІСТЬ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ

Із метою задоволення потреб стейкхолдерів, зацікавлених у визначенні потенційних можливостей розвитку підприємства, обліковий процес повинний створювати підґрунття для розробки методик планування, прогнозування результатів діяльності, оцінювання необхідності проведення корегувальних заходів, що значно розширює коло інформаційних можливостей системи управління бізнес-одиниці. І якщо раніше такий вплив обмежувався лише інформаційною дією, то тепер можна констатувати, що обліковий процес здійснює технологічний і організаційний вплив, створюючи умови для вдосконалення руху інформаційних потоків та запровадження ІКТ, а також формує організаційну, фінансову структури, визначаючи, таким чином, межі матеріальної та фінансової відповідальності учасників бізнес-процесів. У сучасних умовах, коли обліковий процес апріорі перетворюється на інтерактивно-інноваційний, обліково-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком підприємства треба розглядати як відкриту систему, яка постійно перебуває в динамічному зв'язку з економічними, соціальними та екологічними параметрами оточуючого середовища.

Обліковий процес слід організувати на основі інтеграції існуючих видів обліку, щоб всі елементи були взаємопов'язані між собою єдиним масивом інформації. Якщо раніше його етапи обмежувалися лише спостереженням, сприйняттям та фіксацією фактів господарської діяльності, то тепер обліковий процес залежить від складу об'єктів управління, сукупності виконуваних управлінських дій для оцінки загроз сталого розвитку господарської діяльності, визначення припустимих відхилень реальних показників від нормативних (запланованих), корегування засобів обробки та перетворення бази даних на систему показників бази знань під час визначення потенційних можливостей розвитку.

Організація бухгалтерського обліку виокремлює три етапи облікового процесу: первинний, поточний та підсумковий. Але на наш погляд такий підхід зводить значення облікового процесу в системі управління підприємством та не враховує специфіки функціонування інших видів обліку, право існування яких доведено сучасною обліковою практикою – управлінського, стратегічного, креативного, бізнес-обліку, які, виходячи з різних позицій управлінської інтеграції, вже є об'єктивною реальністю. На думку А.А. Пилипенка і В.І. Отенко,

значним недоліком сучасної системи управління є функціональне розмежування адміністративних структурних підрозділів – планового відділу, бухгалтерії, відділу маркетингу, збуту, які мають вузьку спеціалізацію та різні цілі відносно термінів підготовки управлінських рішень. Зазначені недоліки виникають внаслідок того, що інформаційні потреби управлінців здебільшого орієнтовані на управлінські дії для різних рівнів управління – оперативного, тактичного стратегічного. На такий стан справ звернув увагу представник американської наукової школи кінця ХХ ст. Дж. Сортер. Він вперше довів принцип багатовимірності фактів господарського життя, дійшовши висновку, що має місце певна множина тимчасових горизонтів, де відбуваються події, які необхідно прогнозувати. Виходячи із всебічного осмислення проблеми розбудови облікового процесу, вважаємо за необхідне запропонувати пірамідальну модель облікового процесу, яка базується на двох принципових позиціях. По-перше, вважаємо, що обліковий процес має власну розмірність, яка формує облікові показники в трьох вимірах (вимірювачах) – оцінка R (історична, справедлива), простір S (реальні або умовні факти господарського життя), час T (оперативний, тактичний, стратегічний), а по-друге, базується на принципах архітекtonіки. Застосування принципів архітекtonіки є доречним, тому що це дозволяє наочно переставити розмірність обліково-аналітичного забезпечення в рамках облікового процесу, що стає особливо актуальним в епоху суцільної інформаційної інтеграції з одного боку, і в процесі стрімкого вдосконалення та поширення інформаційних технологій управління – з іншого. Такої думки дотримується Н.Л. Савицька, яка стверджує, що саме архітекtonіка здатна описати цілісні взаємозв'язки між рівнями управління суб'єкта господарювання та його поведінку під впливом інституціонального середовища. Наведена піраміда характеризує багатовимірність обліково-аналітичного забезпечення та наочно ілюструє певну агрегацію інформаційних потоків за часовими зрізами, яку можна подати у вигляді залежності $E_{OAZ} = \{R; S; T\}$.

Таке обліково-прогностичне трактування вимірів призвело до виникнення вимірів часу під час реєстрації господарських подій. Накладання вектора часу (минуле, сьогодення, майбутнє) на систему управління підприємством надає можливість виокремити етапи облікового процесу (оперативний, тактичний, стратегічний) і з урахуванням цього вже розробляти модель обліково-аналітичного забезпечення в системі управління сталим розвитком.